

Teise keele kõneleja keelearengu faasid.

- Koostatud Ülle Rannuti materjalide põhjal
Nonna Meltsas ja Natalja Mjalitsina
05.08.2022

HARIDUS- JA NOORTEAMET

Lapse keelelise arengu etapid

LAPSE KEELELISE ARENGU ETAPID

1. Vaikiv periood	1. Vaikiv periood
2. Holofraaside kasutamine	2. Keele tootmine ehk rääkima hakkamine
3. Koodivahetus	- Koodivahetus
4. Loova keele kasutamine	- Holistiline faas
- (Karita Mard)
3. Produktiivse keeleoskuse areng
4. Kõnearengufaas

(Ülle Rannut)

KEELE OMANDAMISE I FAAS – VAIKIV PERIOOD.

Vaikiv periood ehk mitteverbaalne periood

- Lapsed koguvad informatsiooni teise keele kohta ja kasutavad suhtlemisel mitteverbaalseid märke, eksperimenteerivad häälikutega.
- Sellel ajal lapsed:
- Reageerivad kehakeelega, osutavad sõrmega, kasutavad žeste.
- Noogutavad, vastavad „ei“ või „jah“.
- Püüavad aru saada öeldust, pakuvad emakeelseid variante.
- Kordavad järele sõnu, mida teised ees ütlevad.
- Sosistavad.

- Vaikiv periood võib kesta 1 päevast kuni 7 kuuni, erandjuhtudel ka kuni 1 aasta.

Kuidas õpetaja reageerib lapse kõnele esimeses faasis?

- Õpetaja reageerib positiivselt laste katsetele suhelda.
- Õpetaja ei tee märkust emakeele kasutamise pärast.
- Kui õpetaja ei oska lapse emakeelt, siis püüab ta lapse emakeelsest kõnest aru saada.
- Õpetaja kasutab ise ainult sihtkeelt, teeb ennast arusaadavaks žestide, objektidele osutamise ja ettenäitamise abil.
- Õpetaja kordab lapse emakeeles öeldud lauseid sihtkeeles. (Pidev kordamine ja korduvate sõnade ning fraaside kasutamine.)

MIDA ÕPETAJA SAAB TEHA ESIMESES FAASIS?

- Kasutab žeste ja miimikat.
- Kasutab objekte, mille abil end arusaadavaks teha, näitab ette.
- Räägib lihtsustatult ja aeglasemalt.
- Kordab sõnu, saadab oma tegevusi kõnega.
- Kasutab valikvastustega küsimusi.
- Parafraseerib ehk sõnastab ümber.
- Kasutab liikumist, muusikat ja visuaalseid abivahendeid.
- Kasutab praktilistel kogemustel põhinevaid tegevusi.
- Organiseerib tegevusi, mis võimaldavad laste vahel teises keeles suhtlust ja kasutab rollimänge.
- Asetab seinale pildid ja laseb lastel osutada piltidele, mis sümboliseerivad nende vajadusi, laseb lastel osutada tuttavatele objektidele ruumis (näita, kus on).

KEELEÕPPE II FAAS – VARANE KÕNEMOODUSTUSFAAS

- Lapsed hakkavad teise keele kõnelejatega sotsiaalselt suhtlema, kasutama üksikuid fraase ja sõnu teises keeles.
- Holistiline faas (holofraasid).
- Lausel on lapse jaoks mingi tähendus, kuigi üksikuid sõnu ei eralda.
- Koodivahetus (segakeel)
- Laps ei räägi veel sihtkeelt, kuid järjepanu tulevad üksikud sõnad. Tuleb segakeel, kus laps kasutab sihtkeelt ja emakeelt segamini. Kui ei tule meelde, ütleb emakeeles.

Mida õpetaja saab teha kõnemoodustamise faasis?

- Õpetaja on lapsele keeleliseks eeskujuks nimetades sõnu ja kasutades lihtsaid fraase, mis korduvad päevast päeva ja mida lapsel on lihtne meelde jätta.
- Õpetaja kommenteerib oma tegevust.
- Kasutab žeste, osutab objektile, näitab ette.
- Kommenteerib lapse tegevusi.
- Julgustab lapse igat katset end teises keeles väljendada.
- Parafraseerib.
- Viib läbi rutiintegevusi – päevast päeva korduvad rutiintegevused ja fraasid suurendavad toimetulekut ja arusaamist .

Õpetaja keelekasutuse põhimõtted kõnemoodusfaasis

- Kasutab grammatiliselt lihtsaid lauseid.
- Kasutab lihtsat igapäevast sõnavara.
- Räägib aeglasemalt, kuid artikuleerib selgelt.
- Räägib asjadest, mis on tugevalt kontekstiga seotud.
- Rõhutab tähtsaid sõnu.
- Kordab lapse poolt öeldud lauseid.
- Kasutab kehakeelt, miimikat, objekte ja ettenäitamist.

KÕNEARENGU III FAAS – PRODUKTIIVSE KEELEOSKUSE ARENG

- Loov keelekasutus :
- Laps püstitab kuuldu põhjal keelehüpoteese, mitte ei korda täiskasvanu järgi nagu papagoi.
- Laps hakkab kasutama omandatud sõnavara, esineb palju grammatilisi vigu, asendab mudelis sõnu, konstrueerib tähendused ja reeglid teises keeles emakeele eeskujul.
- Laps hakkab pikendama lauseid ja algatab ise vestlust.
- Laps saab aru siis, kui keele omandamine toimub tema jaoks mõttekas suhtluses ja füüsilises tegevuses.

TEISE KEELE KÕNELEJA KEELEARENGU III FAAS KESTAB ca AASTA. LAPSED HAKKAVAD RÄÄKIMA.

- Hakkavad kasutama dialoogi.
- Loevad liisusalme ja laulavad.
- Esitavad lihtsaid küsimusi.
- Vastavad lihtsatele küsimustele.
- Hakkavad jutustama.
- Kasutavad koodivahetust segakeelena – kasutavad sõnu mõlemast keelest.
- Kasutavad pikemaid lauseid õpetaja antud keelemudelite eeskujul.
- Mida rohkem lapsed keelt õpivad, seda vähem toetuvad nad omandatud fraasidele, seda rohkem hakkavad nad omandama lause süntaktilist struktuuri.

ÕPETAJA SAAB SELLES FAASIS LAPSE KEELELIST ARENGUT TOETADA:

- Toetades last tema jutustamiskatsetes näidates üles huvi (see on huvitav, mis edasi sai).
- Kasutades žeste (mis sa arvad, kui suureks su kõrvits kasvab).
- Parafraseerides (öeldes korrektselt ümber) laste vigaseid lauseid, öeldes täislausega laste ühesõnalisi vastuseid.
- Tõlkides lapse emakeelsed laused sihtkeelde ja neid koos korrates.
- Luues rikkaliku keelekeskkonna nii suuliselt kui visuaalselt.
- Laiendades sõnavara jutustamise käigus ning tutvustades uut sõnavara kontekstis, piltidel või objektidele osutades.

- Selles faasis on oluline, millised keeleõppetingimused on lapsele loodud.

Keelekeskkond

- ✓ Kas keele omandamiseks on loodud sotsiaalne keskkond, kus lapsel on motivatsioon sihtkeelt kuulata ja kasutada.
- ✓ Kas laps on ümbritsetud rikkaliku keelekeskkonnaga, kus rõhuasetus on sisendi arusaadavusel.

Motivatsioon

- ✓ Kas laps suhtub positiivselt sihtkeelde ja selle kõnelejatesse .
- ✓ Kas laps soovib sihtkeele kõnelejatega suhelda.

IV JA V KÕNEARENГУFAAS

IV keskaste

- Lapsed hakkavad kasutama keerukama konstruktsiooniga liitlauseid ja moodustama pikemaid jutustusi, esitavad selgitust ja põhjendust paluvaid miks? küsimusi ja oskavad neile vastata (põhjendada, selgitada, kirjeldada), oma mõtteid avaldada.
- See võtab veel ühe aasta aega.

V Kõneladususe faas

- Lapsed on võimelised ilma probleemideta osa võtma sihtkeeles toimuvast õppetööst oma vanuseastmes, nad kasutavad sõnavara ja grammatikat emakeelekõneleja või sellele lähedasel tasemel.

PAREMA TULEMUSE SAAVUTAMIST SOOSIB:

- Mänguline keeleõpe.
- Täiskasvanu peab kohandama oma keele lapse arengutasemele sobivaks.
- Tuleb illustreerida oma kõnet liigutuste ja piltidega.
- Oluline lapse enda aktiivsus keele omandamisel.
- Kõrge ootuse puhul tulemused paremad.

ÜHISTE JÕUDUDEGA SUUDAME MUUTA MAAILMA!